

Julia Margol

Koło Naukowe Infologów
Uniwersytet Śląski w Katowicach
juliamargol02@gmail.com

Konferencja EuroScience Open Forum 2022 Regional Site (Katowice, 15 lipca 2022 r.)

Streszczenie: W sprawozdaniu opisano przebieg konferencji naukowej EuroScience Open Forum 2022 Regional Site, która była wydarzeniem towarzyszącym holenderskim obchodom Europejskiego Miasta Nauki 2022. Otrzymała się 15 lipca 2022 r. w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach. Organizatorem wydarzenia były: Konsorcjum Akademickie „Katowice – Miasto Nauki”, organizacja EuroScience oraz władze miasta Katowice. Podczas konferencji poruszono szeroko pojętą problematykę przekraczania granic, zrównoważenia środowiska społecznego, transformacji rzeczywistości, wyzwań cybernetycznych, a także tożsamości kulturowej.

Słowa kluczowe: przekraczanie granic, Europejskie Miasto Nauki, Konsorcjum Akademickie „Katowice – Miasto Nauki”, Katowice, EuroScience Open Forum, nauka, otwarta nauka

EuroScience Open Forum (ESOF) to ogólnoeuropejskie wydarzenie odbywające się co dwa lata, podczas którego w formie paneli dyskusyjnych omawiane są kluczowe zagadnienia dla badań naukowych, innowacji technologicznych, a także przyszłości świata rozpatrywanej z różnych punktów widzenia. Stowarzyszenie zrzesza ponad 4,5 tys. czołowych myślicieli, innowatorów, dziennikarzy oraz przedstawicieli nauki z ponad 90 krajów. Celem wszystkich konferencji jest wspieranie ożywionej wymiany pomysłów poprzez debatę i inne interakcje pomiędzy przedstawicielami świata nauki. Ogólnie wiadomym jest, iż marka ESOF przyciąga do miast pełniących funkcję gospodarzy naukowców, polityków, biznesmenów i przedstawicieli mediów z całego świata. Już od pierwszej edycji ESOF jest największą konferencją o charakterze naukowym w Europie.

W tym roku gospodarzem ESOF było najstarsze holenderskie miasto akademickie Lejda, jako Europejskie Miasto Nauki 2022. Jednak ze względu na przypadające 16 lipca 2022 r. uroczyste przekazanie tytułu Europejskiego Miasta Nauki Katowicom, urządzono wydarzenie towarzyszące ESOF 2022 pod nazwą ESOF Katowice Regional Site przy ESOF Leiden.

15 lipca 2022 r. na terenie nowoczesnego Międzynarodowego Centrum Kongresowego, znajdującego się w Strefie Kultury miasta Katowice, można było uczestniczyć w konferencji naukowej ESOF Katowice Regional Site przy ESOF Leiden. Konferencja przygotowana została przez: Konsorcjum Akademickie „Katowice – Miasto Nauki” wraz z organizacją EuroScience – European Association for the Advancement of Science and Technology (Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Nauki i Technologii) i władzami województwa śląskiego na czele z przedstawicielami władz samorządowych w Katowicach. Głównym założeniem katowickiego wydarzenia była możliwość dyskusji na tematy związane z przestrzenią nauki oraz kulturą akademicką jako siłą spajającą.

Odbývające się w Katowicach wydarzenie było całkowicie darmowe, lecz wstęp na nie mieli jedynie przedstawiciele środowiska akademickiego (pracownicy naukowci, doktoranci, studenci). Uczestnicy od godzin porannych do wieczornych mogli się przysłuchiwać wybranym sesjom tematycznym, odbywającym się w języku angielskim, podczas których wypowiadali się przedstawiciele polskich i zagranicznych ośrodków naukowych, eksperci reprezentujący biznes, instytucje kultury oraz media. Całe wydarzenie składało się z dwunastu 75-minutowych sesji poświęconych najróżniejszym zagadnieniom oscylującym wokół tematu „nauka”. Uczestnicy mogli wysłuchać dyskusji dotyczących: zrównoważenia środowiska społecznego, granic wolności i odpowiedzialności nauki, problemów transformacji rzeczywistości, wyzwań cybernetycznych, a także tożsamości kulturowej. Omawiano również kwestie społeczne i poświęcono czas na modną ostatnio tematykę zdrowia społecznego. Nie zabrakło panelu obejmującego przestrzeń świata biznesu.

W holu Międzynarodowego Centrum Kongresowego uczestnicy mogli spotkać się z przedstawicielami poszczególnych uczelni wchodzących w skład konsorcjum, gotowymi opowieździeć o swoich instytucjach oraz o całym przedsięwzięciu lub po prostu odebrać od nich drobny gadżet upominkowy. Swoje stanowiska miały takie uczelnie, jak: Politechnika Śląska, Uniwersytet Ekonomiczny, Akademia Wychowania Fizycznego. Uczestnicy wydarzenia mogli również odpocząć w strefie opatrzonej logo Uniwersytetu Śląskiego.

Galę otwierającą poprzedzały dwa panele dyskusyjne. Słuchacze mieli możliwość wzięcia udziału w konferencji przygotowanej przez Politechnikę Śląską, podczas której poruszono problem zróżnicowanego środowiska „Whether UN Sustainable Development Goals support transitions – eagle in the cage”. Był to jeden z czterech paneli dyskusyjnych, który transmitowano online do holenderskiego miasta, gdzie odbywały się obchody ESOF 2022. Przewodniczącym dyskusji był Sebastian Werle (Politechnika Śląska). W dyskusji brali udział: członek Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek, przedstawiciel Głównego Instytutu Górniczego Józef Dubiński, Christine Hatté – obecnie profesor wizytujący Politechniki Śląskiej oraz w formie hybrydowej Evan Diamadopoulos z Uniwersytetu Technicznego na Krecie. Ekspertci zostali poproszeni o odniesienie się do zagadnień zmian demograficznych, klimatycznych, presji globalnej i konsumpcyjnego stylu życia jako motoru napędowego do podjęcia międzynarodowego porozumienia w kwestii klimatu i energii. Omawiano zaproponowane w 2015 r. cele zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, które powstały, aby *zainspirować rządy na wielu szczeblach do rozpoczęcia transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju*¹. Zadaniem ekspertów było odpowiedzieć na pytania: Czy po ośmiu latach realizacji celów możemy powiedzieć, że cele zrównoważonego rozwoju spełniają te wysokie oczekiwania? W jaki sposób Europejski Uniwersytet Odpowiedzialnej Konsumpcji i Produkcji EURECA-PRO może się przyczynić do lepszego zrozumienia zrównoważonego rozwoju dla ochrony środowiska i klimatu?

¹ Whether UN Sustainable Development Goals support transitions – eagle in the cage. W: ESOF [online]. [Dostęp 10.08.2022]. Dostępny w: <https://www.esof.eu/events/whether-un-sustainable-development-goals-support-transitions-eagle-in-the-cage/>.

W tym samym czasie odbyło się spotkanie noszące tytuł „Is Europe ready for an alternative model of university? A long and bumpy road for European University Initiatives” przygotowane przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji – Narodową Agencję Programu Erasmus+ i Europejski Korpus Solidarności oraz Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Temat został zaprezentowany przez przedstawicieli uniwersytetu toruńskiego oraz opolskiego, w tym Pawła Poszytka – dyrektora generalnego FRSE, dyrektora Narodowej Agencji Programu Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności oraz Annę Budzanowską reprezentującą „Champion ESOF 2024 – EuroScience Open Forum”.

Po tych dwóch panelach wprowadzających nastąpiła ceremonia otwarcia, którą uzupełniła emisja krótkiego filmu na temat miasta Katowice i jego potencjału. W ciekawy sposób zaprezentowano w nim każdą dziedzinę życia w Katowicach – od tradycji po naukę, nie zapominając o kulturze oraz ciężkiej górniczej pracy, a także zwrócono uwagę na charakterystyczne dla miasta miejsca. Film promocyjny zakończony był montażem wypowiedzi rektorów uczelni wchodzących w skład Konsorcjum Akademickiego „Katowice – Miasto Nauki”. Po wyświetleniu obrazu nastąpiły przemowy championów ESOF 2024 – Anny Budzianowskiej i rektora Uniwersytetu Śląskiego – Ryszarda Koziołka. Następnie o głos poproszeni zostali goście specjalni, wśród których znajdował się wiceprezydent miasta Katowice Waldemar Bojarun, członek Parlamentu Jerzy Buzek, przedstawiciele rady ministrów, rektorzy oraz prorektorzy uczelni wywodzących się z konsorcjum. Opowiedzieli o tym, jakie wiążą nadzieje z otrzymaniem tytułu Europejskiego Miasta Nauki oraz możliwymi efektami współpracy. Przykładowo Władysław Szymański z Akademii Muzycznej wspominał o połączeniu sił wraz ze studentami i pracownikami Politechniki Śląskiej w celu odkrycia nowych materiałów, które posłużą do produkcji instrumentów muzycznych. Zapowiedział również współpracę z Uniwersytetem Śląskim mającą doprowadzić do zwiększania inkluzji kulturowej młodzieży na Górnym Śląsku. W tej części spotkania wziął też udział Michael Matlosz, przewodniczący EuroScience, który wygłosił krótkie przemówienie dotyczące jego osobistych związków z Polską, wyraził swoje zadowolenie z przyznania Katowicom tytułu Europejskiego Miasta Nauki oraz opowiedział, jak istotne jest to wyróżnienie, a także, z jakimi wyzwaniem się ono wiąże. Podczas ceremonii otwarcia opisano również korzyści płynące dla miasta, mieszkańców, inwestycji oraz nauki. Przybliżono jednocześnie wydarzenia, które w związku z otrzymanym tytułem będą miały miejsce na terenie regionu oraz Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

Następnie rozpoczął się transmitowany do Lejdy panel dyskusyjny na temat przyszłości Ukrainy, przygotowany przez Uniwersytet Śląski oraz Polską Akademię Nauk. Dyskutantami podczas debaty „Can Science Save Ukraine? European Universities and Ukraine’s Post-War Transformation” byli: Ryszard Koziołek, Ganna Tolstanova, prorektor ds. nauki na Uniwersytecie Narodowym im. Tarasa Szewczenki w Kijowie, Patrycja Matusz, prorektor Uniwersytetu Wrocławskiego, Oleksandr Berezko, przewodniczący Eurodoc, Europejskiej Rady Doktorantów i Młodszych Pracowników Naukowych, a także Irena Dektyarova, pełnomocnik rektora Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie ds. współpracy z ukraińskimi uczelniami. Podczas tej części konferencji omawiano pomoc, jaką Polska oraz Unia Europejska wystosowały na rzecz uchodźców opuszczających Ukrainę oraz przedyskutowano temat odbudowy zaplecza naukowego Ukrainy. Podczas obrad poruszono ponadto problematykę doświadczenia i zaufania zdobytego w czasie agresji Rosji na Ukrainę w dalszych, długofalowych procesach odbudowy.

Zaangażowani w rozmowę zmuszeni byli do zastanowienia się, czy ścisła współpraca środowisk akademickich Ukrainy oraz Europy może stać się kluczem do transformacji tego kraju w kierunku państwa, które wpisuje się w idee członkostwa w Unii Europejskiej.

Po godzinnej przerwie uczestnicy udali się do sali, w której wyświetlana była transmisja panelu dyskusyjnego z Lejdy na temat interdyscyplinarności w sztuce i nauce. W tym samym czasie odbywały się również stacjonarne dyskusje. Pierwsza z nich opatrzona została słowami Zbigniewa Kadłubka, badacza kultury Śląska, dyrektora Biblioteki Śląskiej w Katowicach: *nie przekraczaliśmy granic, to granice przekroczyły nas*². Ta część rozmów dotyczyła ciągłej transformacji wizerunku Katowic, które z przemysłowego regionu stały się miastem o dużym potencjale społeczno-kulturowym dla Śląska. Dyskusja w ramach tej sesji poświęcona była tematyce tożsamości kulturowej wyrażonej we współczesnych sztukach wizualnych, literaturze i muzyce oraz w formach artystycznych integrujących to wszystko. W trakcie kolejnej sesji, przygotowanej przez Uniwersytet Ekonomiczny, uczestnicy zostali zapoznani z najlepszymi praktykami, rozwiązaniami i rekomendacjami dotyczącymi edukacji, pobudzającymi kreatywność i przedsiębiorczość. Podczas dyskusji Cosmin Gruescu (Uniwersytet w Lille), Regina Schalinski i Pedro Maranhã (Szkoła Biznesu w Coimbrze) wraz z kilkoma polskimi specjalistami postanowili wyjaśnić, jaki ich zdaniem jest skuteczny model edukacji w zakresie przedsiębiorczości.

W godzinach popołudniowych odbyła się sesja „Be open – be scientist. Global transformation of science”, przygotowana we współpracy Uniwersytetu Śląskiego z Narodowym Centrum Nauki. Podzielono ją na dwie części. Podczas pierwszej – teoretycznej – omówione zostały takie zagadnienia, jak: czynniki systemowe oraz bariery wpływające na realizację polityki otwartej nauki oraz to, w jaki sposób społeczeństwo może korzystać z wynalazków otwartej nauki. Druga część pozwoliła praktykom otwartej nauki na przedstawienie własnego stanowiska nt. warunków koniecznych do przekształcenia środowiska naukowego we wspólnotę opartą na zasadach kultury otwartej nauki i otwartych licencji.

Wyróżniającą się w wieczornej części konferencji była sesja przygotowana przez Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach wraz z Akademią Wychowania Fizycznego w Katowicach nosząca tytuł „Live Life! Get the most of your time – Innovation in chronic disease prevention”. Składała się ona z wykładu wprowadzającego oraz dyskusji panelowej. Za pierwszy odpowiedzialny był Śląski Uniwersytet Medyczny, który z punktu widzenia medycyny wprowadził słuchaczy w problematykę wsparcia socjalnego i medycznego jako obciążenia ekonomicznego dla publicznych systemów opieki zdrowotnej. Podczas prelekcji można było poznać czynniki przyspieszonego starzenia się mięśni i układu kostnego oraz omówione zostały nowe informacje na temat związku między pyłowym i gazowym zanieczyszczeniem powietrza a ryzykiem rozwoju sarkopenii. W drugiej części, moderowanej przez Akademię Wychowania Fizycznego, poruszono taką tematykę, jak: szeroko rozumiana aktywność fizyczna, jej wpływ na zdrowie społeczeństwa, projekt „Ninanki GO!” dla dzieci, nowe technologie pozwalające na monitorowanie aktywności fizycznej oraz innowacje w diagnostyce zaburzeń

² The Transforming Identity: Do We Cross Borders, or Do Borders Cross Us? W: *ESOF* [online]. [Dostęp 10.08.2022]. Dostępny w: <https://www.esof.eu/events/the-transforming-identity-do-we-cross-borders-or-do-borders-cross-us/>.

u osób starszych. W sesji poza przedstawicielami Śląskiego Uniwersytetu Medycznego – Piotrem Rozentrytem, Grzegorzem Dziubankiem oraz z Akademii Wychowania Fizycznego – Kacjanem Słomką, Krzysztofem Fickiem i Justyną Michalską, udział wzięli Petr Stastny, pracownik Uniwersytet Karola w Pradze.

Wiele wydarzeń podczas EuroScience Open Forum 2022 Regional Site miało charakter lokalny i odbywało się pod hasłem "EuroScience Open Forum 2022 Katowice-Hub – additional events". Przykładowo, podczas panelu nadzorowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego można było usłyszeć o tym, co samorząd zrobił oraz może zrobić dla nauki, a także co nauka zrobiła dla samorządu. Z kolei panel przygotowany przez doktorantów Uniwersytetu Śląskiego oraz Politechniki Śląskiej dotyczył zagadnień związanych z formalną i prawną stroną organizowania szkół doktorskich, modelami kształcenia doktorantów czy tematyką doktoratu wdrożeniowego.

Słowa wypowiedziane podczas ceremonii otwarcia dotyczące tego, jak trudno stworzyć zarys konferencji oraz ujednoczyć jej tematykę, idealnie odwzorowują atmosferę całego wydarzenia. Można było zapoznać się z setkami różnych zagadnień, jednak nie we wszystkich interesujących panelach dało się uczestniczyć.

Ciekawe wypowiedzi specjalistów oraz ich wysoki poziom merytoryczny dały efekt połączenia środowisk naukowych ideą transformacji, zdobywania wiedzy z tematyką tożsamości, społeczeństwa i kultury. Mimo że wydarzenie dobiegło końca, już teraz przedstawiciele środowiska akademickiego oraz ta część społeczeństwa, którą interesuje świat, nauka i jej rozwój, z niecierpliwością oczekują na zbliżające się obchody Europejskiego Miasta Nauki w Katowicach, które będą miały miejsce przez cały rok 2024.

Warto podkreślić, że tytuł Europejskiego Miasta Nauki jest prestiżowy, a stolica Górnego Śląska będzie pierwszym miastem Europy Środkowo-Wschodniej, które dostąpi tego zaszczytu. Stało się to możliwe dzięki staraniu środowiska akademickiego na czele z Uniwersytetem Śląskim jako liderem konsorcjum uczelni regionu oraz wsparciu władz miasta Katowice. W skład konsorcjum wchodzi siedem uczelni mieszczących się w regionie Górnego Śląska: Uniwersytet Śląski, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Politechnika Śląska w Gliwicach, Śląski Uniwersytet Medyczny oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Już dziś katowickie instytucje przygotowują się do ESOF 2024!